

Stanovisko Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (KOM(2006)16, konečné znenie)

(2007/C 91/03)

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 286,

so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, a najmä na jej článok 8,

so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov ⁽¹⁾,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi Spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov ⁽²⁾, a najmä na jeho článok 41,

so zreteľom na žiadosť Európskej komisie o stanovisko v súlade s článkom 28 ods. 2 nariadenia (ES) č. 45/2001 doručenu 7. decembra 2006,

PRIJAL TOTO STANOVISKO:

I. ÚVOD

Konzultácie s EDPS

1. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia ⁽³⁾, zaslal Európsky parlament a Komisia EDPS na konzultáciu v súlade s článkom 28 ods. 2 nariadenia 45/2001/ES (ďalej len „návrh“). Podľa EDPS by sa toto stanovisko malo spomenúť v preambule nariadenia.
2. Formálne konzultácie s Komisiou nasledujú po kontaktoch medzi sekretariátom EDPS a útvarmi príslušného generálneho riaditeľstva (DG) Komisie (DG EMPL) v rámci vypracovávanía zoznamu EDPS na rok 2007. ⁽⁴⁾ Tento návrh patrí k tým návrhom v gescii DG EMPL, ktoré sú pre EDPS veľmi zaujímavé. EDPS tiež na verejnom zasadnutí, ktoré usporiadal Európsky parlament 23. novembra 2006, prispel k návrhu niekoľkými predbežnými pripomienkami. V tejto súvislosti EDPS víta tieto konzultácie a očakáva, že sa s ním bude v budúcnosti včas konzultovať aj o iných návrhoch Komisie súvisiacich s ochranou osobných údajov v oblasti sociálneho zabezpečenia a práce, najmä návrhoch uvedených na jeho zozname.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 8, 12.1.2001, s. 1.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 166, 30.4.2004, s. 1.

⁽⁴⁾ Každý rok v decembri EDPS uverejšuje zoznam svojich priorit na nasledujúci rok v oblasti konzultácií. Uvádzajú sa v ňom najvýznamnejšie návrhy Komisie, ktoré môžu vyžadovať formálnu reakciu EDPS. Vysokú prioritu majú návrhy, o ktorých sa predpokladá, že budú mať výrazný vplyv na ochranu údajov. Zoznam EDPS na rok 2007 je dostupný na internetovej stránke www.edps.europa.eu.

Návrh vo svojom kontexte

3. Návrh ustanovuje postup vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Nové pravidlá koordinácie v uvedenom nariadení sa totiž nedajú uplatňovať, ak sa neprijme daný návrh, ktorý ustanovuje zodpovedajúce vykonávacie opatrenia. ⁽¹⁾ Návrh by sa preto mal posudzovať v spojení so základným nariadením, na ktorom sa zakladá. V tejto súvislosti treba tiež poznamenať, že EDPS neposkytol svoje stanovisko k nariadeniu 883/2004, keďže zodpovedajúci návrh Komisie bol prijatý 12. februára 1999 ⁽²⁾, skôr ako nadobudlo účinnosť nariadenie 45/2001/ES.
4. Cieľom návrhu je modernizovať a zjednodušiť existujúce pravidlá posilnením spolupráce inštitúcií sociálneho zabezpečenia a zlepšením metód výmeny údajov medzi nimi.
5. Návrh má široký rozsah pôsobnosti, pokiaľ ide o občanov, ktorých sa týka, ako aj o oblasti, na ktoré sa vzťahuje. Na jednej strane sa vzťahuje na všetkých občanov EÚ, ktorí sú poistení podľa vnútroštátnych právnych predpisov (a teda vrátane nezamestnaných), ak ide o cezhraničné prípady. Na druhej strane sa vzťahuje na širokú škálu oblastí sociálneho zabezpečenia: nemocenské dávky; materské a rovnocenné otcovské dávky; dávky v invalidite; starobné dôchodky; pozostalostné dôchodky; dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania; podpora pri úmrtí; dávky v nezamestnanosti; predčasné starobné dôchodky; rodinné dávky.
6. EDPS víta tento návrh, keďže jeho cieľom je podporiť voľný pohyb občanov a zlepšiť životnú úroveň a podmienky zamestnávania občanov EÚ, ktorí sa pohybujú v rámci Únie.
7. Významnou súčasťou návrhu sú ustanovenia o výmene osobných údajov medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi príslušnými v oblasti sociálneho zabezpečenia. Sociálne zabezpečenie by nemohlo existovať bez spracovávania rôznych druhov osobných údajov, ktoré sú v mnohých prípadoch citlivej povahy. Výmena osobných údajov súvisiacich so sociálnym zabezpečením medzi jednotlivými členskými štátmi je tiež prirodzeným dôsledkom toho, že v Európskej únii občania v čoraz väčšej miere využívajú svoje právo na voľný pohyb.
8. Zároveň je však dôležité, aby sa pri tejto zvýšenej výmene osobných údajov medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi členských štátov súčasne s poskytnutím lepších podmienok pre voľný pohyb osôb zaručila aj vysoká úroveň ochrany osobných údajov, a tým aj jedno zo základných práv EÚ. V tejto súvislosti by EDPS rád poznamenal, že aj Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vo svojom stanovisku k návrhu z 26. októbra 2006 poukázal na potrebu zaručiť vhodnú ochranu osobných údajov najmä vzhľadom na citlivú povahu niektorých z nich. ⁽³⁾

Zameranie stanoviska

9. S EDPS sa o návrhu vykonávacieho nariadenia konzultovalo. Ako už bolo uvedené, vykonávacie nariadenie však nemožno posudzovať nezávisle od nariadenia (ES) č. 883/2004, ktoré ustanovuje základnú zásadu koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia, čo platí aj pre otázku ochrany osobných údajov. EDPS preto vo svojom stanovisku zohľadní rámec ustanovený uvedeným nariadením. Sústreďí však svoje rady na tie otázky, pri ktorých má ešte zákonodarný orgán predkladajúci vykonávacie nariadenie priestor na manévrovanie.

⁽¹⁾ V súčasnosti ustanovuje tieto pravidlá nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 5.7.1971, s. 2 – 50), a jeho vykonávacie nariadenie – nariadenie Rady (EHS) 574/72 z 21. marca 1972 (Ú. v. ES L 74, 27.3.1972, s. 1 – 83).

⁽²⁾ Ú. v. ES C 38, 12.2.1999, s. 10.

⁽³⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru z 26. októbra 2006 na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ C 324/59 z 30.12.2006).

10. EDPS ďalej poznamenáva, že návrh má nielen široký rozsah pôsobnosti, ale je zároveň veľmi zložitý, pretože obsahuje podrobné a niekedy technické ustanovenia o rôznych okolnostiach, mechanizmoch a obmedzeniach koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia. Pri analýze návrhu sa preto EDPS nebude zaoberať každým týmto ustanovením zvlášť, ale prijme horizontálny prístup a sústreďí sa na zásady ochrany údajov, ktoré majú pre návrh osobitný význam.
11. Na základe tohto prístupu sa toto stanovisko zameria na zaručenie súladu s právnymi predpismi o ochrane údajov, ale aj na efektívnosť navrhovaných opatrení anticipovaním a riešením otázok, ktoré sa môžu objaviť pri vykonávaní vo vnútroštátnych právnych systémoch. V tomto stanovisku EDPS najskôr vymedzí príslušný právny rámec ochrany údajov a následne sa bude zaoberať tým, ako sa príslušné zásady ochrany údajov vzťahujú na návrh. Na záver uvedie svoje hlavné zistenia a odporúčania.

II. PRÍSLUŠNÝ PRÁVNÝ RÁMEC OCHRANY ÚDAJOV

12. V kontexte návrhu budú osobné údaje poistencov zvyčajne spracovávané príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, a preto budú spadať do rozsahu pôsobnosti vnútroštátnych zákonov, ktorými sa vykonáva smernica 95/46/ES o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (ďalej len „smernica“). Na obmedzený počet prípadov, v ktorých budú osobné údaje poistencov spracovávané inštitúciami Spoločenstva, sa bude vzťahovať nariadenie (ES) č.45/2001 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov ⁽¹⁾. Bolo by to tak napríklad v prípade spracovávaní osobných údajov o zamestnancoch EÚ ⁽²⁾. Súčasný právny rámec ochrany údajov preto ustanovuje harmonizovanú úroveň ochrany v celej EÚ.
13. Súčasný návrh sa bude o tento harmonizovaný rámec opierať. Vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa smernica vykonáva, však nie sú celkom jednotné a medzi vnútroštátnymi zákonmi na ochranu údajov sa môžu vyskytnúť rozdiely. Je preto veľmi dôležité, aby to zákonodarný orgán zobral do úvahy, a tak zaručil, že navrhované opatrenia budú v plnom súlade s týmto rámcom a zohľadnia tieto možné rozdiely.
14. Zvýšená cezhraničná výmena údajov si tiež bude vyžadovať lepšiu koordináciu vnútroštátnych ustanovení o ochrane osobných údajov. V tejto súvislosti EDPS víta článok 77 nariadenia 883/2004. V tomto ustanovení sa vyslovene uvádza, že osobné údaje spracovávané na základe nariadenia, ako aj jeho vykonávacích predpisov sa zasielajú v súlade s ustanoveniami Spoločenstva o ochrane osobných údajov.
15. Článok 77 nariadenia 883/2004 tiež poskytuje usmernenie o uplatniteľnom vnútroštátnom práve na ochranu údajov v prípade zasielania údajov medzi príslušnými orgánmi jednotlivých členských štátov, keď uvádza, že oznamovanie osobných údajov medzi členskými štátmi podlieha právnym predpisom o ochrane údajov členského štátu, ktorý ich zasiela. Naopak, oznamovanie zo strany prijímajúceho členského štátu, ako aj uchovávanie, menenie alebo ničenie poskytnutých údajov podlieha právnym predpisom o ochrane údajov prijímajúceho členského štátu. Toto ustanovenie je v súlade s ustanovením o uplatniteľnom vnútroštátnom práve uvedenom v článku 4 smernice.
16. Návrh obsahuje odkaz na ustanovenia Spoločenstva o ochrane osobných údajov v odôvodnení 3, ako aj v článku 3 ods. 2. Kým v odôvodnení 3 sa všeobecne uvádza, že na dotknuté osoby sa musia vzťahovať všetky záruky ustanovené právnymi predpismi Spoločenstva o ochrane osobných údajov, článok 3 ods. 2 konkrétne hovorí o uplatnení práva na prístup k vlastným osobným údajom a na ich opravu.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 8, 12.1.2001, s. 1. Keďže ustanovenia nariadenia 45/2001 odzrkadľujú ustanovenia smernice 95/46 pre pohodlie čitateľa bude toto stanovisko odkazovať iba na príslušné články uvedenej smernice, a nie na analogické ustanovenia uvedeného nariadenia.

⁽²⁾ Napríklad článok 15 nariadenia 883/2004 a článok 18 tohto návrhu sa zaoberajú prenosom osobných údajov o pomocných zamestnancoch.

17. EDPS súhlasí s tým, že je potrebné, aby sa v právnom nástroji, ktorým sa vykonáva rozšírené spracovávanie a zasielanie osobných údajov, jasne a priamo spomenul uplatniteľný rámec ochrany údajov. V tejto súvislosti odporúča, aby sa všeobecný odkaz na ustanovenia Spoločenstva o ochrane osobných údajov uviedol nielen v odôvodneniach, ale aj priamo v jeho ustanoveniach (napríklad v článku 3). Týmto všeobecným ustanovením by sa nevyklúčila možnosť riešiť osobitné otázky súvisiace s konkrétnym uplatňovaním zásad ochrany údajov v rámci koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia inými ustanoveniami, ako napr. ustanoveniami článku 3 ods. 2 (pozri ďalej body 36 – 38).

III. UPLATŇOVANIE PRÍSLUŠNÝCH ZÁSAD OCHRANY ÚDAJOV

Obmedzenie účelu

18. Jednou zo základných zásad práva na ochranu údajov je zásada, že osobné údaje sa spracovávajú iba na účel, na ktorý sa zhromaždili, alebo na zlučiteľný účel (článok 6 ods. 1 písm. b) smernice). Návrh neobsahuje žiadne všeobecné ustanovenie o obmedzení účelu. ⁽¹⁾ Všeobecné smerovanie návrhu však spočíva v tom, že osobné údaje zhromaždené na jeden z účelov sociálneho zabezpečenia (dôchodok, dávky v invalidite, nezamestnanosť atď.) sa budú spracovávať a zasielať orgánom iných členských štátov na ten istý účel. Väčšina operácií spracovávania ustanovených v návrhu sa preto bude týkať osobných údajov spracovávaných na ten istý alebo zlučiteľný účel. Bude to tak aj v prípade spracovávania osobných údajov pri zasielaní údajov na vymáhanie pohľadávok alebo neoprávnene vyplatených dávok (článok 73).
19. Avšak za iných okolností, ako napr. v prípade spolupráce daňových orgánov (odôvodnenie 14), môžu byť údaje o sociálnom zabezpečení potrebné aj na iné účely ako sociálne zabezpečenie. V tomto prípade sa môžu výnimky zo zásady o obmedzení účelu za zvláštnych okolností oprieť o článok 13 smernice, ak sú potrebné a zakladajú sa na legislatívnych opatreniach na vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni Spoločenstva. V tejto súvislosti by zákonodarný orgán mohol zvážiť, či v návrhu výslovne odkáže na podmienky, za akých sa môžu údaje o sociálnom zabezpečení spracovávať na iný účel.
20. Na základe uvedeného sa EDPS domnieva, že návrh dodržiava základné ustanovenia ochrany údajov o obmedzení účelu. Poznnamenáva tiež, že zákaz používať osobné údaje na iné účely ako sociálne zabezpečenie vyplýva z platných právnych predpisov o ochrane údajov, ktoré povoľujú výnimky z tejto všeobecnej zásady len za osobitných a prísnych podmienok.

Proporcionalita spracovávaných údajov, príslušné orgány a lehoty uchovávaní

21. Podľa zásad ochrany údajov musia byť osobné údaje adekvátne, relevantné a nie neprimerané vo vzťahu k účelom, na ktoré sú zhromažďované a/alebo ďalej spracované (článok 6 ods. 1 písm. c) smernice). V súvislosti so systémami sociálneho zabezpečenia to znamená, že za každých okolností sa musí zasielať len potrebný a primeraný súbor údajov.
22. Táto zásada je správne zakotvená v článku 2 ods. 1 návrhu, ktorý inštitúciám členských štátov ukladá povinnosť oznamovať si všetky údaje potrebné na stanovenie a určenie práv a povinností poistencov. V tejto súvislosti EDPS upozorňuje na to, že určenie, ktoré súbory osobných údajov sú potrebné, sa môže mierne líšiť v závislosti od príslušnej dávky. Napríklad iné osobné informácie budú potrebné pri nemocenských dávkach a iné pri starobných dôchodkoch. Informácie zasielané orgánmi členských štátov by nemali prekračovať rámec toho, čo je potrebné pre príslušné práva alebo povinnosti poistenca v konkrétnom prípade.

⁽¹⁾ Vo svojom stanovisku EHSV na túto otázku poukázal, pričom vyjadril poľutovanie nad tým, že návrh neobsahuje ustanovenie, „ktoré výslovne zakazuje, aby sa údaje používali na iné účely ako na sociálne zabezpečenie“, ako článok 84 ods. 5 písm. b) nariadenia (EHS) č. 1408/71. Stanovisko EHSV, bod 4.10.2.

23. Proporcionalita by sa mala vzťahovať aj na počet príslušných orgánov, ktoré majú k údajom prístup, ako aj na spôsob a dĺžku uchovávanía osobných údajov. Prístup k údajom o sociálnom zabezpečení môžu mať len príslušné orgány a inštitúcie a tieto údaje sa môžu uchovávať v podobe, ktorá umožňuje identifikáciu dotknutej osoby len tak dlho, ako je to nevyhnutné na účel, na ktorý sa spracovávajú (článok 6 ods. 1 písm. e) smernice).
24. Pokiaľ ide o počet orgánov a inštitúcií, ktoré majú k osobným údajom poistencov prístup, článkom 83 návrhu sa zriadi verejná databáza, v ktorej sa uvedú príslušné orgány každého členského štátu. Treba tiež poznamenať, že návrh ponecháva členským štátom možnosť rozhodnúť, či sa osobné údaje zašlú prostredníctvom centrálného portálu v členskom štáte alebo priamo príslušnému orgánu alebo inštitúcii (článok 2 ods. 3). V každom členskom štáte tiež môže byť viacero určených orgánov, pričom niektoré z nich môžu pôsobiť na regionálnej úrovni.
25. Pokiaľ ide o lehotu uchovávanía osobných údajov, EDPS poznamenáva, že v kontexte sociálneho zabezpečenia môže overenie proporcionality viesť k veľmi odlišným výsledkom v závislosti od príslušnej oblasti sociálneho zabezpečenia. Napríklad osobné údaje o nemocenských dávkach bude zvyčajne potrebné spracovávať v kratšom období ako v prípade dôchodkov, kde ide o dávky, ktoré sa pravdepodobne poskytujú v dlhšom období. Lehota uchovávanía osobných údajov by tiež závisela od typu orgánu, ktorý ich spracováva. Napríklad v prípade centrálnych portálov by to znamenalo, že osobné údaje by sa vymazali hneď po zaslaní príslušnému orgánu. V každom prípade by malo byť zrejmé, že osobné údaje, ak už nie sú potrebné na účel, na ktorý boli zhromaždené alebo spracované, sa musia ihneď vymazať alebo anonymizovať.
26. Na základe týchto úvah EDPS upozorňuje, že v takomto zložitom systéme, v ktorom sa osobné údaje spracovávajú a zasielajú prostredníctvom asymetrickej siete orgánov, by sa mala osobitná pozornosť venovať tomu, aby príslušné orgány spracovávali osobné údaje v primeranom čase a aby sa vyhlo duplicita databáz. EDPS je presvedčený, že databáza ustanovená článkom 83 pomôže zaručiť, aby sa potrebné osobné údaje v každom konkrétnom prípade zasielali len príslušným orgánom. V návrhu by sa však mohli doplniť upresnenia o spôsoboch zasielania a uchovávanía údajov, ako to už Komisia urobila v iných návrhoch. ⁽¹⁾ V tejto súvislosti je EDPS presvedčený, že určitá harmonizácia lehôt uchovávanía by nielen ochránila právo občanov na ochranu osobných údajov, ale tiež zlepšila efektívnosť koordinácie medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi jednotlivých členských štátov.

Právny základ pre spracovávanie osobných údajov

27. Návrh ustanovuje rôzne mechanizmy, prostredníctvom ktorých sa osobné údaje poistencov prenášajú medzi príslušnými orgánmi jednotlivých členských štátov. Tieto výmeny osobných údajov sa dajú rozdeliť do dvoch všeobecných kategórií: výmeny na základe žiadosti dotknutej osoby a výmeny *ex officio* väčšinou medzi tretími stranami (príslušnými orgánmi, zamestnávateľmi) bez osobitnej žiadosti dotknutej osoby. V mnohých prípadoch budú príslušné orgány spracovávať a zasielať citlivé údaje, najmä údaje o zdravotnom stave.
28. Všetky tieto postupy spracovávanía musia byť v súlade s podmienkami spracovávanía osobných údajov ustanovenými smernicou: príslušné vnútroštátne orgány a zamestnávatelia môžu spracovávať osobné údaje len so súhlasom dotknutej osoby alebo na inom legitímnom základe, ako napríklad v záujme splnenia právneho záväzku alebo úlohy vykonávanej vo verejnom záujme alebo uplatnenia oficiálneho poverenia (článok 7 písm. a), c) a e) smernice). Prísnejšie podmienky sa vzťahujú na citlivé údaje, t. j. osobné údaje o rasovom alebo etnickom pôvode, politických názoroch, náboženskom alebo filozofickom presvedčení, členstve v odborových zväzoch, zdraví alebo sexuálnom živote (článok 8 smernice).

⁽¹⁾ Najnovší príklad týchto ustanovení možno nájsť v návrhu Komisie na nariadenie Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (KOM(2005) 649, konečné znenie). Konkrétne článok 46 tohto návrhu ukladá ústredným vnútroštátnym orgánom povinnosť vymazať informácie, ktoré získali od orgánov iných členských štátov, ihneď po ich zaslaní príslušnému vnútroštátnemu orgánu. Odsek 3 ďalej ustanovuje výslovný zákaz uchovávať informácie poskytnuté na základe nariadenia dlhšie, ako je potrebné na účel, na ktorý boli poskytnuté, a najdlhšie 1 rok. Pozri tiež stanovisko EDPS k tomuto návrhu, Ú. v. EÚ C 242 zo 7.10.2006, body 45 – 49.

29. Na základe toho EDPS upozorňuje na to, že ustanovenia návrhu možno považovať za ustanovenia ukládajúce právny záväzok – podľa článku 7 písm. c) smernice – spracovávať a zasielať údaje o sociálnom zabezpečení, pokiaľ je tento záväzok konkrétny. Preto v prípadoch, v ktorých návrh ukladá jasný záväzok spracovávať osobné údaje, operácie spracovávania, ktoré vykonávajú príslušné vnútroštátne orgány a zamestnávateľia, by sa mohli opierať o článok 7 písm. c) smernice. Naopak, ak tento právny záväzok neukladá priamo návrh, spracovávanie osobných údajov sa musí opierať buď o vnútroštátny (neharmonizovaný) konkrétny právny záväzok alebo iný právny základ.
30. Článok 7 písm. e) smernice umožňuje spracovanie osobných údajov, ak je nevyhnutné na splnenie úlohy vykonávanej vo verejnom záujme alebo pri uplatňovaní oficiálneho poverenia zverenieho kontrolovi alebo tretej strane, ktorým sa údaje odhalia. Bolo by to tak v prípade, keď príslušný orgán spracováva údaje na základe svojich úloh alebo oficiálneho poverenia vyplývajúceho zo všeobecného vnútroštátneho právneho ustanovenia alebo ustanovenia Spoločenstva, a nie na základe konkrétneho právneho záväzku. V tomto prípade platí právo vzniesť námietky podľa článku 14 písm. a) smernice.
31. Využívanie súhlasu ako právneho základu podľa článku 7 písm. a) smernice má pri spracovávaní osobných údajov orgánmi verejnej moci alebo v pracovnom vzťahu obmedzenejší rozsah, keďže súhlas sa môže podľa článku 2 písm. h) smernice považovať za slobodný, len ak pre dotknutú osobu existujú reálne alternatívy.
32. Na spracovanie citlivých údajov (článok 8 smernice) sa vzťahujú rovnaké úvahy ako v predchádzajúcich bodoch. EDPS sa domnieva, že záväzky vyplývajúce z pracovného práva (článok 8 ods. 2 písm. b) smernice), ďalšie výnimky (článok 8 ods. 4) alebo súhlas [článok 8 ods. 2 písm. a)] môžu pre spracovávanie citlivých údajov o sociálnom zabezpečení predstavovať relevantný právny základ. V tomto prípade môžu byť potrebné osobitné záruky, ako napr. opatrenia na technické rozčlenenie.
33. Na základe uvedených úvah EDPS upozorňuje, že čím jasnejšie návrh ustanoví konkrétne právne záväzky príslušných orgánov a zamestnávateľov spracovávať osobné údaje, tým ľahšie a efektívnejšie bude jeho vykonávanie v členských štátoch so zreteľom na dodržiavanie vnútroštátnych zákonov o ochrane údajov vyplývajúcich zo smernice. EDPS preto bez toho, aby sa zaoberal podrobnosťami rôznych konkrétnych mechanizmov ustanovených návrhom, odporúča zákonodarnému orgánu EÚ, aby zaručil, že sa bude každý navrhovaný mechanizmus spracovávania a zasielania osobných údajov jasne zakladať na konkrétnom právnom záväzku priamo ustanovenom návrhom alebo na inom legitímnom základe pre spracovanie podľa článkov 7 a 8 smernice.

Informovanie poistencov

34. Je dôležité primerane informovať dotknuté osoby o spracovaní ich osobných údajov a ich právach, ako sa ustanovuje v oddiele IV smernice 95/46. Je to ešte dôležitejšie, ak osobné údaje spracovávajú mnohé orgány v rôznych členských štátoch, a preto dotknutým osobám môže hroziť, že stratia prehľad o tom, kto ich osobné údaje spracováva, na aké účely a ako môžu uplatniť svoje práva.
35. V tejto otázke EDPS výrazne podporuje aktívny prístup: vyčerpávajúce a včasné informovanie dotknutých osôb o využívaní zhromaždených informácií a ich právach. Z toho hľadiska EDPS nielen schvaľuje žiadosť EHSV⁽¹⁾ zvýšiť povedomie všetkých prípadných používateľov nariadenia, ale tiež vyzýva zákonodarný orgán, aby do návrhu doplnil priamy odkaz na potrebu konkrétne a primerane informovať dotknuté osoby o spracovávaní ich osobných údajov. Môže sa to dosiahnuť zmenou a doplnením článku 19 (*Informovanie poistencov*), ktorá zaručí, že sa poistencom poskytnú potrebné informácie.

(1) Stanovisko EHSV, bod 1.11.

Práva dotknutých osôb

36. Práva dotknutých osôb sú v kontexte systémov sociálneho zabezpečenia osobitne dôležité, pretože dotknutým osobám umožňujú dohliadať na svoje (citlivé) údaje, zaručiť ich presnosť a kontrolovať informácie, na ktorých základe sa prijímajú dôležité rozhodnutia a udeľujú dávky. Je to dôležité najmä v cezhraničnom kontexte, kde je pravdepodobné, že tolerancia chýb pri zasielaní osobných údajov bude vyššia vzhľadom na nevyhnutnosť prekladu informácií. Treba tiež spomenúť, že väčšia presnosť informácií vyplývajúca z uplatňovania práv dotknutých osôb je na prospech nielen dotknutých osôb, ale aj príslušných orgánov sociálneho zabezpečenia.
37. EDPS vrelo víta článok 3 ods. 2 návrhu, podľa ktorého musí členský štát dotknutým osobám zaručiť právo na prístup k osobným údajom a na ich opravu v súlade s ustanoveniami Spoločenstva o ochrane osobných údajov. Navrhuje tiež, aby sa toto ustanovenie doplnilo o všeobecnejší odkaz na všetky práva dotknutých osôb vrátane práva vzniesť námietky (článok 14 smernice 95/46) a záruky súvisiace s automatizovanými individuálnymi rozhodnutiami (článok 15 smernice 95/46).
38. EDPS tiež odporúča, aby návrh náležite zohľadnil potrebu umožniť účinné uplatňovanie práv dotknutých osôb v cezhraničnom kontexte. Dotknuté osoby budú musieť uplatňovať svoje práva v situácii, keď ich osobné údaje budú pochádzať od rôznych orgánov dvoch alebo viacerých krajín. Bolo by preto vhodné, aby tiež mohli dotknuté osoby uplatňovať svoje práva priamo prostredníctvom príslušného orgánu, ktorý dostáva osobné údaje od iných členských štátov. Znamenalo by to, že príslušný orgán, ktorý je v priamom kontakte s poisťencom, by bol vyzvaný, aby plnil úlohu jedného kontaktného miesta nielen so zreteľom na dávky sociálneho zabezpečenia, ale aj so zreteľom na všetky osobné údaje spracovávané v súvislosti s týmito dávkami. Poisťenec by vtedy mohol uplatniť svoje práva prostredníctvom príslušného orgánu bez ohľadu na pôvod údajov. EDPS preto vyzýva zákonodarný orgán, aby túto možnosť zvážil, a to aj na základe príkladov uvedených v iných návrhoch Komisie. ⁽¹⁾

Bezpečnostné opatrenia

39. V návrhu má bezpečnosť spracovania údajov osobitný význam vzhľadom na rozšírené využívanie elektronických prostriedkov orgánmi verejnej správy jednotlivých členských štátov. Zasielanie sa tiež vo väčšine prípadov bude týkať citlivých údajov, a ako tiež uviedol EHSV, je preto ešte dôležitejšie „uistiť sa, že sú tieto údaje adekvátne zabezpečené a že sa nedostanú do nesprávnych rúk“ ⁽²⁾.
40. V tejto súvislosti EDPS víta článok 4 návrhu, podľa ktorého sa zasielanie údajov medzi príslušnými orgánmi „uskutočňuje elektronicky v rámci zaisteného spoločného rámca, ktorý je schopný zaručiť dôvernosť a ochranu vymieňaných údajov“. EDPS však zdôrazňuje, že tento „zaistený spoločný rámec“, ktorý má vymedziť správna komisia pre koordináciu sociálnych systémov ⁽³⁾, by mal náležite zohľadniť odporúčania programu IDABC ⁽⁴⁾ (vzájomná súčinnosť pri poskytovaní paneurópskych e-government služieb pre verejnú správu, podnikateľské subjekty a občanov) v súvislosti s ustanoveniami Spoločenstva o ochrane údajov, a najmä s ustanoveniami o bezpečnosti ich spracovania (článok 17 smernice). V tejto súvislosti tiež EDPS odporúča, aby sa do príslušnej činnosti správnej komisie náležite zapojili odborní poradcovia v oblasti ochrany a bezpečnosti údajov.

⁽¹⁾ Najnovší príklad možno nájsť v návrhu Komisie na rámcové rozhodnutie Rady o výmene informácií z registra trestov medzi členskými štátmi (KOM(2005) 690, konečné znenie). Článok 6 návrhu umožňuje dotknutým osobám uplatniť právo na prístup k svojim osobným údajom nielen tým, že sa obrátia na orgán, ktorý na tieto údaje dohliada, ale aj prostredníctvom orgánu členského štátu, v ktorom majú pobyt. Ďalšie príklady možno nájsť v schengenskom informačnom systéme.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV, bod 4.10.

⁽³⁾ Zriadená článkom 71 nariadenia (ES) č. 883/2004. Podľa článku 4 návrhu táto správna komisia ustanoví formát a postup výmeny údajov.

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/idabc/en/home>

IV. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

41. EDPS víta tento návrh, keďže jeho cieľom je podporiť voľný pohyb občanov a zlepšiť životnú úroveň a podmienky zamestnávania občanov EÚ, ktorí sa pohybujú v rámci Únie. Systémy sociálneho zabezpečenia by sa nedali koordinovať bez spracovávania a zasielania rôznych druhov osobných údajov, ktoré sú v mnohých prípadoch citlivej povahy.
42. Zároveň je však dôležité, aby sa pri tejto zvýšenej výmene osobných údajov medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi členských štátov súčasne s poskytnutím lepších podmienok pre voľný pohyb osôb zaručila aj vysoká úroveň ochrany osobných údajov, a tým aj jedno zo základných práv EÚ.
43. Návrh bude vychádzať z harmonizovaného rámca ochrany údajov vytvoreného ustanoveniami Spoločenstva o ochrane osobných údajov, a najmä smernicou 95/46/ES a vnútroštátnymi vykonávacími zákonmi. EDPS je rád, že uplatniteľnosť tohto rámca ochrany údajov sa spomína aj v základnom nariadení 883/2004, aj v návrhu. Dôkladnejšie a priamo by sa však mali riešiť konkrétne otázky uplatňovania zásad ochrany údajov v rámci koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia.
44. Pokiaľ ide o *zásadu obmedzenia účelu*, EDPS sa domnieva, že návrh dodržiava základné ustanovenia ochrany údajov o obmedzení účelu. Poznamenáva tiež, že zákaz používať osobné údaje na iné účely ako sociálne zabezpečenie nie je v návrhu ustanovený priamo, ale vyplýva z uplatniteľných právnych predpisov o ochrane údajov, ktoré povoľujú výnimky z tejto všeobecnej zásady len za zvláštnych okolností a prísnych podmienok. V tejto súvislosti by zákonodarný orgán mohol zvážiť, či v návrhu výslovne odkáže na podmienky, za akých sa môžu údaje o sociálnom zabezpečení spracovávať na iný účel.
45. Pokiaľ ide o *proporcionalitu spracovávaných údajov, príslušné orgány a lehoty uchovávanía*, EDPS upozorňuje, že v takomto zložitom systéme, v ktorom sa osobné údaje spracovávajú a ďalej zasielajú prostredníctvom asymetrickej siete orgánov, by sa mala osobitná pozornosť venovať tomu, aby príslušné orgány spracovávali osobné údaje v primeranom čase a aby sa vyhlo duplicité databáz. V tejto súvislosti by sa mohli doplniť upresnenia o spôsoboch zasielania a uchovávanía údajov.
46. Pokiaľ ide o *právny základ spracovávanía osobných údajov*, EDPS bez toho, aby sa zaoberal podrobnosťami rôznych konkrétnych mechanizmov ustanovených návrhom, odporúča zákonodarnému orgánu EÚ, aby zaručil, že sa bude každý navrhovaný mechanizmus spracovávanía a zasielania osobných údajov jasne zakladať na konkrétnom právnom záväzku priamo ustanovenom návrhom alebo na inom legitímnom základe pre spracovanie podľa článkov 7 a 8 smernice.
47. Pokiaľ ide o *informovanie poistencov*, EDPS odporúča, aby sa do návrhu doplnil priamy odkaz na potrebu konkrétne a primerane informovať dotknuté osoby o spracovávaní ich osobných údajov.
48. Pokiaľ ide o *práva dotknutých osôb*, EDPS vrelo víta článok 3 ods. 2 návrhu a navrhuje, aby sa toto ustanovenie doplnilo o všeobecnejší odkaz na všetky práva dotknutých osôb vrátane práva vzniesť námietky a záruky súvisiace s automatizovanými individuálnymi rozhodnutiami. EDPS ďalej vyzýva zákonodarný orgán, aby umožnil účinné uplatňovanie práv dotknutých osôb v cezhraničnom kontexte ustanovením, že príslušný orgán, ktorý je v priamom kontakte s poistencom, by mal plniť úlohu jedného kontaktného miesta nielen so zreteľom na dávky sociálneho zabezpečenia, ale aj so zreteľom na všetky osobné údaje spracovávané v súvislosti s týmito dávkami.

49. Pokiaľ ide o *bezpečnostné opatrenia*, EDPS odporúča, aby „zaistený spoločný rámec“ na zasielanie údajov ustanovený v článku 4 návrhu náležite zohľadnil príslušné odporúčania na ochranu údajov a bezpečnosť ich spracovávaní. V tejto súvislosti by sa do danej činnosti príslušnej správnej komisie mali náležite zapojiť odborní poradcovia v oblasti ochrany a bezpečnosti údajov.

V Bruseli 6. marca 2007

Peter HUSTINX
Európsky dozorný úradník pre ochranu
údajov
